

Nočni pozdrav.

*Srebrna luna plava vrh neba,
in tisoč zvezd ji tiho pot spremlja.
Oko mi bere v svitu teh višav:
Nočni pozdrav!*

*Priplava glas zvonov črez tiho plan
Bogu v zahvalo za minuli dan . . .
V molitvi tihl pošljem do višav:
Nočni pozdrav!*

*Odpel je slavec spev večerni svoj,
in blag že vlada naokrog pokoj . . .
In lahni dih priveje mi z dobrav:
Nočni pozdrav!*

*Zapira v sen se trudno mi oko,
nad njim odpira zlato se nebo,
in v sanjah angelci neso z daljav:
Nočni pozdrav!*

Bogomila.

Slovanske pravljice.

Priobčuje *Nik. Vrhov.*

10. Rožni popek.

(Slovaška.)

Bil je oče, ki je imel tri hčere, lepe kakor tri rože; najlepša, najodkritosrčnejša, najpridnejša pa je bila najmlajša. Nekoč se je namenil oče v glavno mesto na semenj. Preden je odšel z doma, je vprašal hčere, česa si žele, da jim prinese iz mesta. Starejši hčeri sta ga nagovarjali za obleko, dragotine, trakove. Najmlajša pa ni prosila ničesar. Šele ko jo oče drugič vpraša, kaj naj ji prinese, reče: »Oče, ničesar drugega si ne želim nego rožnega popka, pa mora biti tako lep kakor nobeden drug na svetu.«

»Prinesem ti ga,« obljubi oče ter se poslovil od ljubljenih hčerá.

Srečno je dospel v mesto. Bil je imovit; lahko si je torej nakupil, česar mu je bilo treba in še kaj več. Ko je bil že gotov z nakupovanjem obleke, dragotin, raznih trakov za starejši hčeri, se je spomnil rožnega popka. Šel ga je iskat. Prehodil je vse mesto, se oziral po vseh vrtovih, toda rože ni zagledal nobene. Vse so odcvetele. Nobene ni mogel dobiti, dasi bi jo rad plačal z zlatom. Jako je bil žalosten, ker ni mogel izpolniti svojemu najljubšemu otroku tako neznatne želje. Potrt se je vračal s semnja in gredoč povpraševal, kje bi našel kak rožni popek. Ljudje so se mu posmehovali, češ, zakaj se ni pobrinil prej zanj, ko so bile rože še v cvetju.

Ko je bil že blizu doma, je moral iti skozi gozd. Zamišljen je stopal dalje; kar mu zmanjka steze; zašel je v goščavi. Videč, da je zgrešil pravo pot, izkuša priti iz gošče. Zdajci se mu odpre dolinica, in sredi nje zagleda rožni grm in na grmu edin, prekrasen popek. Od veselja zavriskne, stopi h grmu in odtrga popek. Ta hip zašumi drevje v gozdu, kakor bi ga majal veter, zemlja se strese in iz grma prilomasti grozen zmaj.

»Zakaj si se drznil, utrgati ta rožni popek, mojo najljubšo cvetko, ki je tako krasna, da ji ni enake na svetu?« zarohni z gromovitim glasom, tako da so se jela siromaku šibiti kolena. Trepetaje pove zmaju, za koga je utrgal popek in mu ponuja ves denar, kar ga ima; ponuja mu, kar bi hotel za utrgani popek.

»Za ta popek ne zahtevam ničesar drugega nego samo to, kar ti pride prvo naproti, ko se vrneš domov,« zatuli zmaj in upira vanj grozni pogled.

Kaj naj počne nesrečnik? Da si otme življenje, obljudi, kar je zahtevala pošast.

»No, dobro,« veli zmaj, »v treh dneh mi pošlji tisto semkaj, če ne, gorje ti!«

Zmaj izgine. Mož odide žalostno domov. Čimbolj se je bližal domači hiši, tembolj si je želel, da bi mu pač nihče ne prišel naproti. Toda najmlajša hčerka je zagledala očeta od daleč. Takoj je pustila vse vnamar in mu hitela naproti. Mačka, pes ali karkolisibodi naj bi bilo prišlo očetu naproti, vse bi bil ta hip rajši zagledal nego najmlajšo hčerko, svoje najdražje dete. Ali kar je, to je.

»Očka, ali ste mi prinesli rožni popek?« vpraša hčerka in objema očeta.

»Prinesel, prinesel, tako je krasen, da mu ni enakega na svetu, toda drag je, dete moje,« odgovori oče in zaplaka. Hčerka se prestraši in začne očitati očetu, čemu ga je kupil. Toda oče odmaje z glavo. »Oh, dete moje, saj bi bil rad vse dal zanj, kar imam, da bi bil le tebe rešil,« tarna oče in začne pripovedovati hčerki, kaj in kako se mu je prepetilo; pove ji, da mora ona iti tretji dan k onemu zmaju v gozd.

Hčerko je obšel strah, ko je čula očetovo pripoved; ali ker je bila dobrega in junaškega srca, se je kmalu pomirila. Rekla je: »Ne bodite v skrbeh zaradi mene, oče! Bogu se priporočim in pojdem. Bom že kako pretrpela, kar me čaka.« Tako je tolažila očeta, si zateknila krasni popek za pas in šla z očetom domov.

Tretjega dne zarana se poslovi od domačih. Oče jo spremi do gozda in plaka. Preden sta se ločila, ji je pokazal stezico, kod naj gre. Deklica je šla sama dalje in prišla v dolinico, kjer je rastel rožni grm. Ozirala se je krog in krog, pa ni zagledala nikogar. Potem vzame izza pasu popek, pristopi srčno h grmu, se ga dotakne in vzklikne: »Tu sem!«

Zdajci zašumi les, zemlja se strese in odpre in deklica skoro strmo-glavi pod zemljo.

Ko se zave, se ozre okrog in vidi, da je pred črnim mramornim gradom v krasnem vrtu, na desni pa zagleda groznega zmaja. Vztrepetala je; toda zmaj jo nagovori jako prijazno:

»Nič se me ne boj, krasno dekletce, ničesar žalega ti ne bom storil. Izprehajaj se po vrtu, potem idi v grad, tam najdeš jedi in posteljo, toda besedice ne črhni, najsi bi zagledala karsibodi in naj bi trpela karkoli. Čakaj in trpi. Srečna boš, kadar pretrpiš.«

Po teh besedah izgine zmaj, dekletce pa strmi in premišljuje, kaj pač to vse to pomenja. Potem se gre izprehajati po vrtu. Ko jo začne nadlegovati glad, stopi v grad. Kakor zunaj, tako je bil tudi znotraj ves grad črn in takšno je bilo vse pohištvo. V neki izbi je stala mizica, pogrnjena za eno osebo, in nekaj jedi je bilo na nji. »Oj, kako so dobre«, si je mislila deklica, ko jih je bila pokusila. Nasitila se je in pri vodnjaku napila. Ko se je prikazala na nebu večernica, je legla deklica na posteljo.

Krog polnoči se razlegne po gradu strašen ropot; vrata se treskoma razklenejo, in v spalnico prilomasti razna druhal in napade deklico. Ščipali in zbadali so jo, da je bilo groza; toda molčala je. Naglo kakor so prišli, so tudi odšli. Deklica je zaspala; ko pa je zjutraj vstala, je opazila, da je tretjina gradu postala bela.

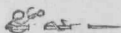
Ko je prišla na vrt, jo je takoj vprašal zmaj, kako je bilo ponoči. Ona mu je vse povedala, kako jo je trapila druhal; prav nič se ni bala zmaja in ni se ji zdel več tako ostuden kakor prvokrat. Ko mu je bila vse razložila, jo je zmaj prijazno opomnil, naj bo le potrpežljiva, in naj ne črhne nobene besede, naj bi ji bilo še huje nego prvo noč. Potem je zopet izginil in ostavil deklico samo. In zopet se je izprehajala po krasnem vrtu. Ko se je oglasil glad, je šla jest v grad in potem pit k vodnjaku. Zvečer je legla na posteljo. Malo je pospala, kar vstane opolnoči zopet hrum in šum, večji nego prvo noč. Velika druhal prihrumi v izbo in se vsuje na deklico kakor kobilice na trato. Ščipajo jo, tolčejo, vlečejo za lase, zbadajo, karkoli morejo hudega, ji store; ali deklica je nema kakor riba. Zjutraj je komaj pritavala na vrt, kjer jo je čakal zmaj. Pomiloval je deklico, hkrati pa goreče prosil, naj bi še tretjo noč potrnela in ne zinila besede, ko bi ji šlo tudi za glavo.

Žal je bilo deklici, ko jo je ostavil zmaj. Dolgčas ji je bilo po njem; ni se ji zdel gnusen, in vesela je bila, ko se je pogovarjal z njo. Ko se je ozrla na grad, je zapazila, da mu je zopet zbelela ena tretjina. Podnevi se je izprehajala po vrtu. V grad je šla jest, k vodnjaku pit. Tako ji je minil dan, in prišla je noč. Strahoma je legala na posteljo, pa ni mogla zaspati. Tedaj je zopet sklenila, da ne izpregovori nobene besede, naj velja, kar hoče. Proti polnoči se pridrvi k njeni postelji divja druhal, hujša in groznejša nego prvi dve noči. Mučijo jo, ščipajo, jo potegnejo s postelje, vlečejo za lase, zbadajo. Deklica molči kakor riba. Ko pa ji začno trgati meso s telesa, ne more več prenašati bolečin in vzkrikne: »Ah!«

Ta hip se strese grad, druhal izgine, in pri deklici stoji prekrasen mladenič, ki ji poljubi roko. Ko se malo oddahne, ji pove krasni mladenič, da je knežji sin, gospodar tega gradu, vladar vse te pokrajine, da ga je pa pred mnogimi leti neka hudobna čarovnica iz maščevanja zaklela v ostudnega zmaja in da je moral ostati zaklet, dokler ga ne osvobodi dobra, nedolžna deklica, ki bi zanj potrpežljivo in molče prenašala trpljenje in bolečine. Naposled pripomni mladi knez: »Krasna deklica, ti si me osvobodila, zato bodi moja žena in gospa v tem veličastnem gradu, če ti je povšeči!«

Deklica se ni branila. Zaročila sta se. Grad je kakor oživel; vse se je lesketalo po njem. Ko je šla zjutraj nevesta na vrt, so jo pozdravljali mnogi služabniki.

Nekaj dni pozneje je ukazal zapreči knez dragocene vozove, in z obilnim spremstvom sta šla zaročena obiskat očeta in sestri. Kdo bi mogel popisati, kako se je razveselil oče, ko je zagledal svoje drago dete, po katerem je bil tako žaloval in ko je zvedel, da je pri dobrih ljudeh in da je srečna!

Pri potoku.

*Potoček bistri, kam hitiš
naprej po loki cvetni?
Zakaj se nič ne pomudiš
tu v senčici prijetni?*

*Glej, vrbe so tu nad tabó
hladan ti šotor splele;
z njih vejic ptičice pojó
ti pesemce vešele!*

*Ā ti se nič ne pomudiš
tu v senčici prijetni;
skrivnostno žuboreč hitiš
naprej po loki cvetni!*

*Potoček, oj, nikar od tod
tako mi brž ne beži,
da si valov željan život
v vodici skopljem sveži!*

Zložil in ilustroval *Fr. Rojec.*

